

**Informacja o stanie bezpieczeństwa
sanitarnego
powiatu limanowskiego
w roku 2019**

*Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna
w Limanowej*

Spis treści

Wstęp	2
Choroby zakaźne.....	4
Szczepienia ochronne.....	10
Zapobiegawczy nadzór sanitarny	15
Higiena lecznictwa	17
Zaopatrzenie ludności w wodę	18
Rekreacja i wypoczynek	22
Pozostałe obiekty użyteczności publicznej	24
Obiekty żywnościowo- żywieniowe	26
Placówki oświatowo – wychowawcze	29
Warunki środowiska pracy	30
Działania w zakresie promocji zdrowia	35
Podsumowanie	37

Wstęp

Państwowa Inspekcja Sanitarna została powołana w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed wpływem czynników szkodliwych lub uciążliwych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. Realizowane przez nas zadania są bardzo szerokie – począwszy od opiniowania i uzgadniania projektów inwestycyjnych i infrastrukturalnych poprzez zabezpieczenie przed chorobami zakaźnymi i realizację programu szczepień ochronnych, bezpieczeństwo żywienia i żywności, bezpieczeństwo wody, higienę środowiska, promocję zdrowia, środowisko pracy, ochronę przed szkodliwymi substancjami, bezpieczeństwem preparatów chemicznych, kosmetyków.

Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Limanowej polega na kontroli spełnienia wymagań obowiązujących przepisów prawnych w zakresie utrzymania pożądaných norm zdrowotnych, eliminowanie zachowań ryzykownych, stwarzanie bezpiecznych warunków życia, nauki, pracy, wypoczynku. Istotną częścią działań Inspekcji stanowią również przedsięwzięcia z zakresu edukacji i promocji zdrowia poprzez inicjowanie, organizowanie oraz koordynowanie działalności oświatowo-zdrowotnej w celu kształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych i wytyczanie kierunków przedsięwzięć zmierzających do zaznajamiania społeczeństwa z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia, popularyzowanie zasad higieny i racjonalnego żywienia, aktywizowanie do działań na rzecz własnego zdrowia.

Niniejsze opracowanie o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu skupia się na wszystkich najważniejszych obszarach związanych z utrzymaniem zdrowia publicznego i opracowane zostało na podstawie danych ze wszystkich obszarów objętych nadzorem bieżącym i zapobiegawczym Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Odzwierciedla ono faktyczny i pełny obraz stanu sanitarnego powiatu wskazując na najważniejsze zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Nadmienić należy, że Państwowa Inspekcja Sanitarna świętowała w roku 2019 aż dwa jubileusze: 100 -lecie powstania Służb Sanitarnych w Polsce oraz 65-lecie funkcjonowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W związku z realizacją ustawowych zadań w okresie sprawozdawczym:

- nadzorem sanitarnym objęto ogółem 2 920 obiektów;
- przeprowadzono 2 226 kontroli i wizytacji;
- wydano 340 merytorycznych decyzji administracyjnych, z których 109 nakazywało usunięcie naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych;
- nałożono 37 mandatów karnych na łączną kwotę 3 370 zł. - za stwierdzone nieprawidłowości.
- pobrano do badań laboratoryjnych 695 próbek żywności i próbek wody.

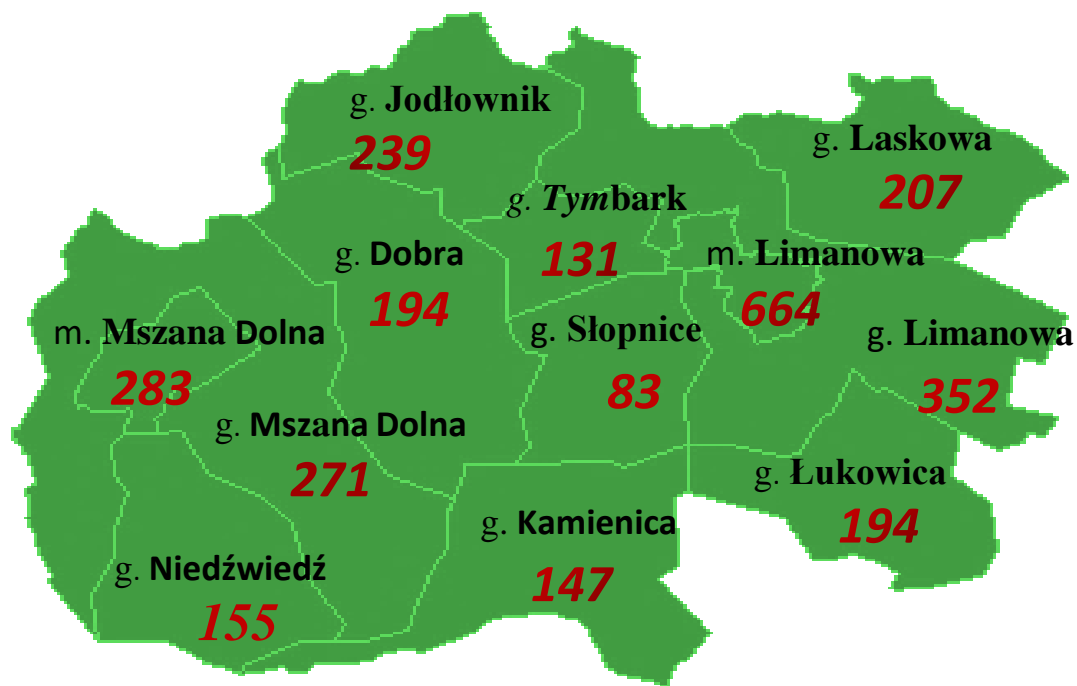
*Zestawienie realizacji zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Limanowej
w latach 2016 – 2019*

Lp.	Rodzaj działania	2016	2017	2018	2019
1.	Liczba obiektów nadzorowanych	2690	2879	2886	2920
2.	Liczba przeprowadzonych kontroli i wizytacji	2724	2169	2214	2226
3.	Liczba kontroli, w wyniku których wykryto nieprawidłowości	105	124	136	112
4.	Liczba decyzji administracyjnych	261	280	357	340
5.	Liczba decyzji płatniczych	512	525	559	479
6.	Liczba i kwota nałożonych mandatów	30 3 300 zł	46 4 850 zł	47 4 950	37 3 700
7.	Liczba unieruchomień obiektów	0	0	0	0
8.	Liczba zgłoszonych chorób zakaźnych (bez grypy)	1 808	1485	1643	1351
9.	Liczba postępowań dot. chorób zawodowych	6	24	14	13
10.	Liczba stwierdzonych chorób zawodowych	3	10	7	10
11.	Programy i akcje prozdrowotne	11	11	10	14
12.	Imprezy, happeningi, konkursy prozdrowotne	11	15	15	22
13.	Liczba pobranych próbek do badań laboratoryjnych *	684	683	668	695

* badania próbek przeprowadzone przez laboratorium WSSE w Krakowie

Stan sanitarno-higieniczny obiektów na terenie powiatu limanowskiego w 2019 roku utrzymywał się na poziomie dobrym, a sytuacja epidemiologiczna była korzystna.

Nie odnotowano również szczególnych zagrożeń mogących w sposób znaczący rzutować na bezpieczeństwo sanitarne naszego terenu.

Liczba nadzorowanych obiektów w poszczególnych miastach i gminach

Choroby zakaźne

W roku 2019 nie odnotowano epidemicznego wystąpienia chorób zakaźnych. Zarejestrowano 1351 zachorowań na choroby zakaźne, w tym 329 przypadków wymagało hospitalizacji (w 2018r - 1643 zachorowań, w tym 429 hospitalizacji). Wzrost zachorowań dotyczył płonicy (wzrost o 44 przypadki bez hospitalizacji). Wszystkie zachorowania na płonicę zgłaszane są jako przypadki możliwe tzn. rozpoznane na podstawie obrazu klinicznego jednak nie potwierdzone laboratoryjnie. Odnotowano również wzrost zachorowań na zapalenia opon

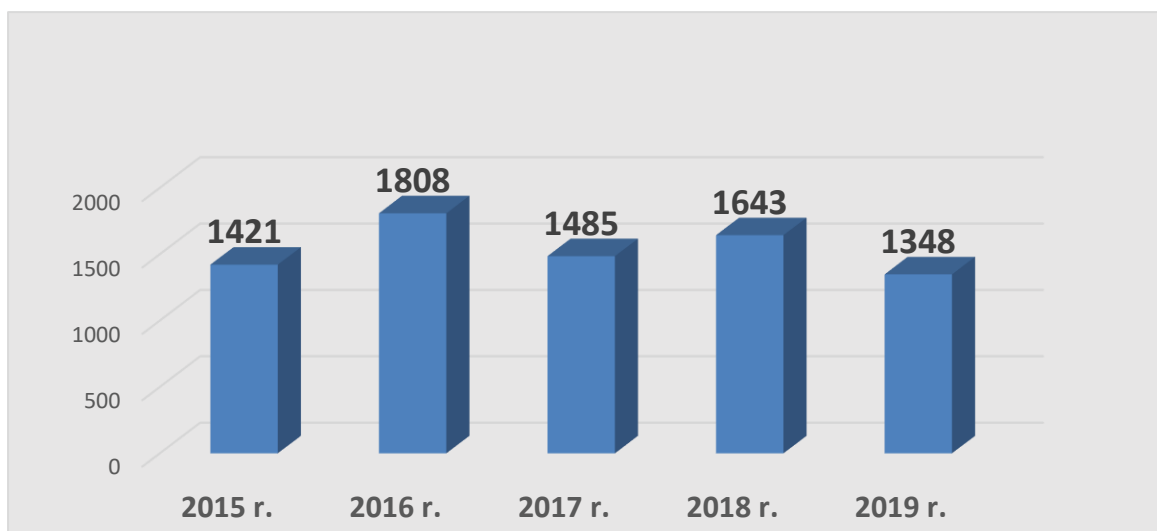
mózgowo-rdzeniowych (ZOMR) odnotowano 6 przypadków tj. o 3 przypadki więcej niż w roku ubiegłym. Wszystkie przypadki dotyczyły osób dorosłych z czego połowa z nich to bakteryjne ZOMR, które stanowią poważny problem epidemiologiczny i kliniczny ze względu na ciężkość przebiegu i coraz bardziej ograniczone możliwości skutecznego leczenia, wynikające z narastającej oporności bakterii na antybiotyki. Nie było ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych, odnotowano 16 pojedynczych przypadków zatruc pokarmowych – salmonelloz.

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych kształtowała się bardzo korzystnie w porównaniu z latami ubiegłymi, poziom chorób zakaźnych w powiecie limanowskim należy uznać za stabilny.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania wybranych chorób zakaźnych w powiecie limanowskim w latach 2017-2019.

Jednostka chorobowa		Liczba zachorowań /hospitalizacji		
		2017r	2018r	2019r
salmonellozy	zatrucia pokarmowe	26/24	26/23	16/13
	posocznica	-	-	-
	zakażenia pozajelitowe	-	-	-
Wirusowe zakażenia jelitowe	ogółem	211/205	207/204	168/156
	u dzieci do lat 2-ch	153/151	148/132	127/124
Biegunki i zapalenia żołądkowo- jelitowe BNO	ogółem	233/13	154/20	163/1
	u dzieci do lat 2-ch	113/13	101/20	107/4
Krzusiec		5/0	10/2	1/0
Płonica (szkarlatyna)		70/0	38/1	82/0
Odra		-	-	-
Ospa wietrzna		422/2	828/1	607/1
Różyczka		9/0	6/0	3/0
Świnka(nagminne zapalenie przyusznic)		9/0	6/0	4/0
Zapalenie opon mózgowo- rdzeniowych		3/3	2/2	6/6
Wirusowe zapalenie wątroby typ A		2/2	0	0
Wirusowe zapalenie wątroby typ B przewlekłe		2/0	10/1	1/0
Wirusowe zapalenie wątroby typ C		4/2	4/0	1/0
Borelioza z Lyme		305/8	236/16	204/11
Osoby pokąsane przez zwierzęta	ogółem	130	115	156
	nażone na wściekliznę	78/0	50/0	66/0
Grypa i zachorowania grypopodobne		3681/0	2521/19	2159/4

Liczba zachorowań na choroby zakaźne w powiecie limanowskim w latach 2015-2019.

Obserwuje się również korzystną sytuację epidemiologiczną tzw. chorób wieku dziecięcego.

Liczba zachorowań w latach 2017r.- 2019r.

Choroba zakaźna	2017r.	2018r.	2019r.
Ospa wietrzna	422	828	607
Różyczka	6	3	3
Krztusiec	10	1	1
Świnka	9	6	4
Płonica	70	38	82

Największy spadek odnotowano w przypadku zachorowań na ospę wietrzną tj. o 221 przypadków mniej niż w roku ubiegłym. Ospa wietrzna obok grypy i zachorowań grypopodobnych jest najczęściej występującą chorobą zakaźną. Cechuje ją epidemiczny wzrost zachorowań występujący co kilka lat, można jej zapobiegać poprzez szczepienie ochronne. W Polsce szczepienia są nadal szczepieniami zalecanymi (z wyjątkiem dzieci z wybranych grup).

W powiecie limanowskim od szeregu lat nie notujemy zachorowań na odrę. W 2019r w Polsce odnotowano 927 potwierdzonych serologicznie przypadków odry, ok. 50% przypadków odnotowano w województwie śląskim i mazowieckim. W Małopolsce

zarejestrowano 139 przypadków, co stanowiło ok 15% ogółu zachorowań. Zgodnie z programem eliminacji odry realizowanym od 2003 roku przez Światową Organizację Zdrowia (WHO), należy dbać o wysoki poziom zaszczepienia przeciwko odrze jak również konieczne jest potwierdzanie laboratoryjne każdego przypadku. W powiecie limanowskim w 2018 roku odnotowano jeden przypadek podejrzenia zachorowania na odrę, który został wykluczony badaniami serologicznymi. Od 2016 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie metody zapobiegania odrze (Dz.U.2016, poz.1418). Odra jest groźna z powodu występowania powikłań, które występują najczęściej u dzieci poniżej 5 roku życia oraz u dorosłych w wieku powyżej 20 roku życia i są przyczyną zgonów.

Wirusowe zapalenie wątroby (WZW)

Zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu A (**WZW A**) dotyczą głównie osób podróżujących do krajów o wyższej niż Polska endemiczności zakażeń wirusem zapalenia wątroby typu A. W 2019r. w Polsce odnotowano 1055 zachorowań (ponad 50% dotyczyło województwa dolnośląskiego i śląskiego, w małopolsce odnotowano 28 zachorowań co stanowiło 0,3% zachorowań w stosunku do całego kraju, natomiast w powiecie limanowskim zarówno w 2018r. jak i w 2019r. nie notowano zachorowań na WZW A.

Od kilkunastu lat zachorowania na ostre wirusowe zapalenie wątroby typu B (**WZW B**) zarówno w powiecie limanowskim jak i woj. małopolskim i w Polsce utrzymują się na stosunkowo niskim poziomie w porównaniu do lat 90-tych. W 2019r. w powiecie limanowskim odnotowaliśmy tylko 1 przypadek wirusowego zapalenia wątroby typu B, w 2018r było 10 przypadków. Wszystkie przypadki dotyczyły przewlekłego zapalenia wątroby nie notowano przypadków ostrego zapalenia.

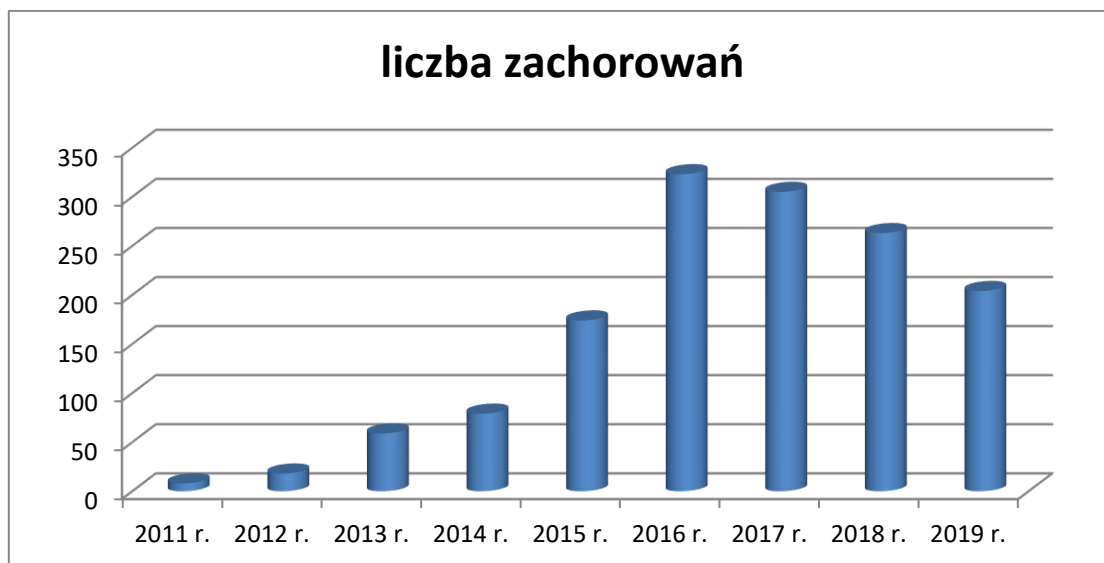
W 2019r. zarejestrowano również 1 przypadek zapalenia wątroby typu C (**WZW C**), w 2018 r. – zgłoszono 4 przypadki. Z powodu braku możliwości czynnego uodpornienia przeciw WZW C, profilaktyka polega na przestrzeganiu zasad aseptyki i antyseptyki w podmiotach leczniczych oraz we wszystkich zakładach świadczących usługi dla ludności, w których wykonuje się zabiegi naruszające ciągłość tkanek (tatuáže, przekłuwanie uszu, manicure, piercing itp.).

Borelioza

To zakaźna, wielonarządowa choroba zapalna wywołana przez krętki z rodzaju *Borrelia* przenoszone przez kleszcze. Choroba przebiega z zajęciem skóry, stawów, układu nerwowego i serca. Stanowi najczęściej występującą chorobę odkleszczową w Polsce.

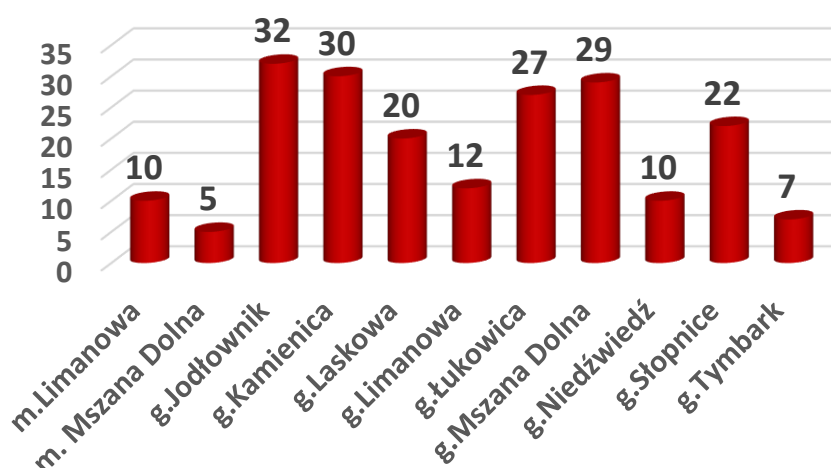

Liczba zachorowań na boreliozę w powiecie limanowskim w latach 2011-2019.

W 2019 roku w naszym powiecie zarejestrowano – 204 zachorownia, w tym 11 osób wymagało hospitalizacji (w 2018 zarejestrowano 263 przypadków). Najwięcej zachorowań notowano z terenu gminy Jodłownik, Kamienicy, Mszany Dolnej i Łukowicy (stanowiły one 80% wszystkich zachorowań). Na przestrzeni ostatnich 10 lat najwięcej zachorowań odnotowano w 2016r.

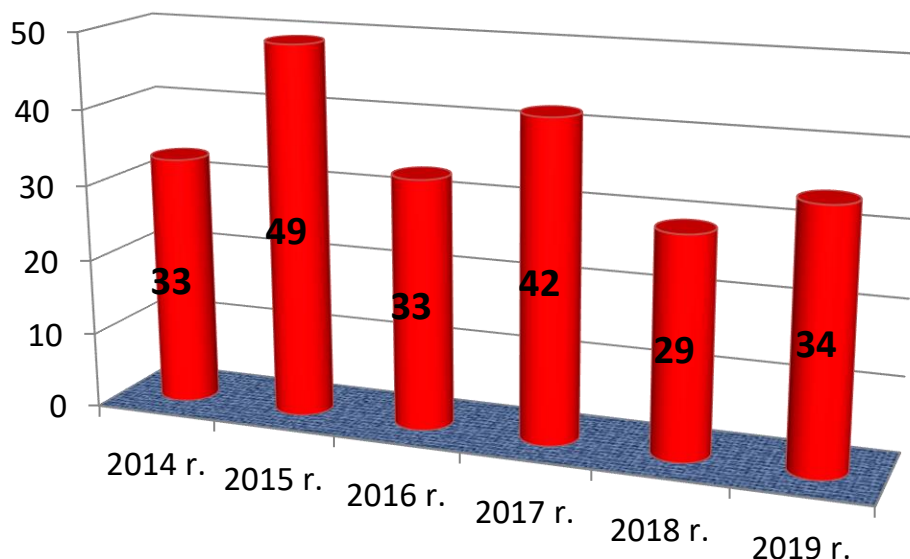
Zachorowania na boreliozę w poszczególnych gminach powiatu limanowskiego.

Gruźlica

Głównym źródłem zakażenia gruźlicą jest chory człowiek, szczególnie nieleczony. Rzadko prątkiem gruźlicy można się zakazić od zwierząt chorych na gruźlicę (zwłaszcza chorych krów, które wydalają prątki z mlekiem).

*Liczba zarejestrowanych zachorowań na gruźlicę w latach 2015 – 2019
w powiecie limanowskim.*

W 2019 r. liczba zarejestrowanych nowych przypadków zachorowań na gruźlicę była wyższa o 5 przypadków w porównaniu do 2018r. (odnotowano 34 przypadki, a w roku poprzednim było 29 przypadków). Chorzy z postacią płucną gruźlicy stanowili 98% ogółu zgłoszonych przypadków. Nadzorem objęto 72 osoby z bliskiego (domowego) otoczenia chorych na gruźlicę (w 2018 r. - 67 osób).

Sytuację epidemiologiczną gruźlicy w Polsce monitoruje Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie (IGiChP), który prowadzi Krajowy Rejestr Gruźlicy (KRG) oraz prezentuje aktualne dane dotyczące zachorowań na gruźlicę w Polsce.

Wścieklizna i pokąsania przez zwierzęta

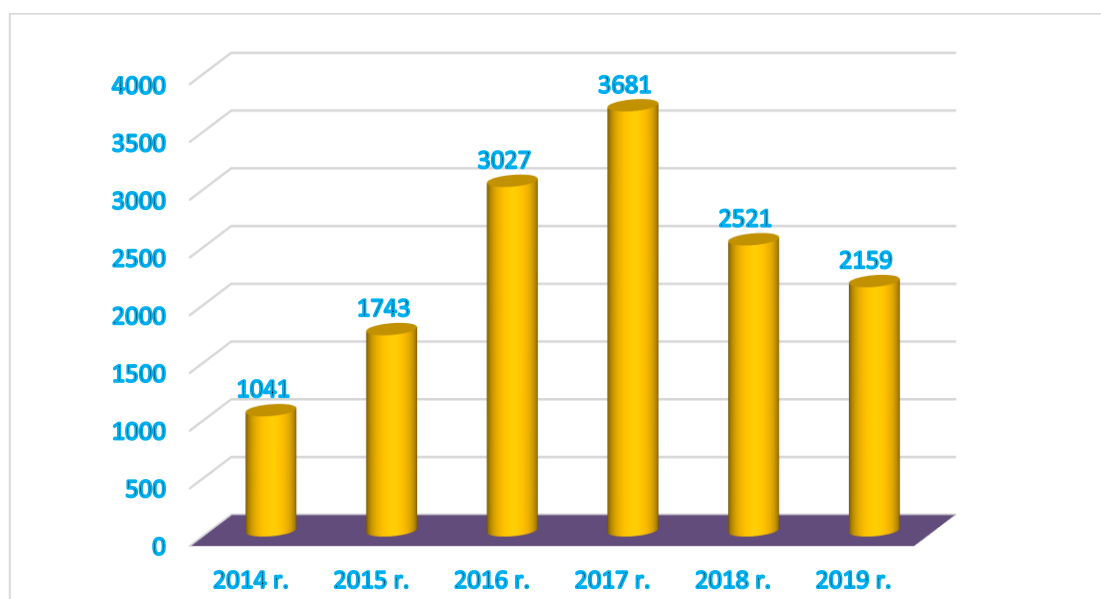
Od kilkunastu lat nie odnotowano zachorowania człowieka na wściekliznę. W Polsce ostatni przypadek wścieklizny u człowieka miał miejsce w 2002 r. w woj. podkarpackim.

W 2019r łączna liczba osób narażonych na zakażenie wścieklizną, u których podjęto szczepienia ochronne przeciw wściekliznie, wynosiła 66 osób spośród 156 osób pokąsanych. W roku poprzednim liczba pokąsanych była o 41 mniejsza a szczepienia podjęto u 50 osób. Wśród osób, u których podjęto szczepienia, zdecydowaną większość stanowiły osoby pokąsane przez zwierzęta, u których nie było możliwości wykluczenia choroby lub poddania ich obserwacji weterynaryjnej. Najczęściej podejmowano szczepienia po pokąsaniu przez

nieznane psy i koty. W woj. małopolskim szczepienia przeciw wścieklicznie wykonywane są w Poradniach Profilaktyki Wścieklicziny na terenie Krakowa, Olkusza, Wadowic, Oświęcimia, Myślenic, Proszowic, Gorlic, Dąbrowy Tarnowskiej, Tarnowa, Nowego Sącza i Suchej Beskidzkiej.

Infekcje dróg oddechowych, w tym grypa i podejrzenia grypy

Liczba infekcji grypopodobnych i grypy w powiecie limanowskim w latach 2014- 2019.

Ostre infekcje dróg oddechowych należą do najczęściej występujących chorób zakaźnych. Od roku 2014 do 2016 w powiecie limanowskim obserwowany był wzrost zachorowań, natomiast od 2017r. notujemy ich spadek. W 2019r. zgłoszono 2159 przypadków tj. o 362 przypadki mniej niż w roku 2018. Zachorownia wśród dzieci w wieku 0 - 4 lata stanowiły 0,3% wszystkich zachorowań, natomiast w roku poprzednim odsetek ten wynosił 22%. Największy odsetek zachorowań w roku 2019 stanowiła grupa wiekowa 5-14 lat (w roku poprzednim grupa wiekowa 15-64 lat).

Hospitalizacji z powodu ciężkiego przebiegu choroby lub powikłań wymagały 4 osoby, główną przyczyną skierowania do szpitala były powikłania ze strony układu oddechowego.

Szczepienia ochronne

Szczepienia ochronne w Polsce realizowane są w oparciu o obowiązujący Program Szczepień Ochronnych (PSO), który co roku zostaje zaktualizowany i ogłoszony w formie Komunikatu przez Głównego Inspektora Sanitarnego w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia.

PSO - szczepienia obowiązkowe (bezpłatne) na 2019rok

Wiek		Gruźlica	WZW B*	Błonica	Tęžec	Krzztusiec	Hib **	Polio***	Odra	Świnka	Różyczka	Pneumokoki
1 r.ż.	1 doba życia											
	2 m.ż.											
	3-4 m.ż.											
	5-6 m.ż.											
	7 m.ż.											
2 r.ż.	13-14 m.ż.											
	16-18 m.ż.											
6 r.ż.												
10 r.ż.												
14 r.ż.												
19r.ż.												

* wzw B - wirusowe zapalenie wątroby typu B

** Hib - inwazyjne zakażenie *Haemophilus influenzae* typu b

*** Polio -ostre zapalenie rogów przednich rdzenia kręgowego (choroba Heinego Medina)

W Programie Szczepień Ochronnych na 2019 rok pojawiły się ważne zmiany. Pierwsza z nich dotyczy szczepienia noworodków przeciwko gruźlicy: szczepienie przeprowadzane było przed wypisaniem noworodka ze szpitala, (niekoniecznie w 1. dobie życia jak do tej pory). Główny Inspektor Sanitarny (GIS) podkreślał, że nie ma możliwości przesuwania tego szczepienia na późniejszy okres życia dziecka, ani tym bardziej o rezygnacji z niego w momencie, gdy do Polski przyjeżdża duża liczba cudzoziemców z krajów, w których szczepienia ochronne nie są wykonywane w zadowalającym stopniu. Argumentem za utrzymaniem dotychczasowego schematu szczepienia jest również to, że szczepienie przeciwko gruźlicy u noworodka musi być poprzedzone szczegółowym badaniem lekarskim, oceną stanu zdrowia dziecka i przez wyszkolony personel. – Nie ma lepszego miejsca niż oddział neonatologiczny.

Kolejna zmiana dotyczy szczepienia przeciwko odrze. Podanie drugiej dawki szczepionki skojarzonej przeciwko odrze, śwince i różyczce (MMR), przesunięto z 10. na 6. rok życia, tak aby dzieci rozpoczynając naukę w szkołach były w pełni uodpornione przeciwko odrze. Dla dzieci starszych (między 7. a 10. rokiem życia) szczepienie będzie sukcesywnie

wyrównywane. W 2019 roku do szczepienia p/ odrze, śwince i różyczce został wytypowany rocznik 2014 (6 rok życia dziecka). Zgodnie z sugestią Głównego Inspektora Sanitarnego planowana jest dodatkowa dawka szczepienia MMR dla dziewcząt w 19 roku życia.

Na terenie powiatu limanowskiego w 2019 r. szczepieniom ochronnym podlegało 33 055 dzieci i młodzieży do lat 19. Szczepienia realizowane były w 35 podmiotach leczniczych w punktach szczepień spełniających wymogi gabinetu diagnostyczno - zabiegowego. Wskaźniki zaszczepienia na naszym terenie kształtowały się na poziomie 77,7% - 99,8% i nie odbiegały od wskaźników województwa małopolskiego.

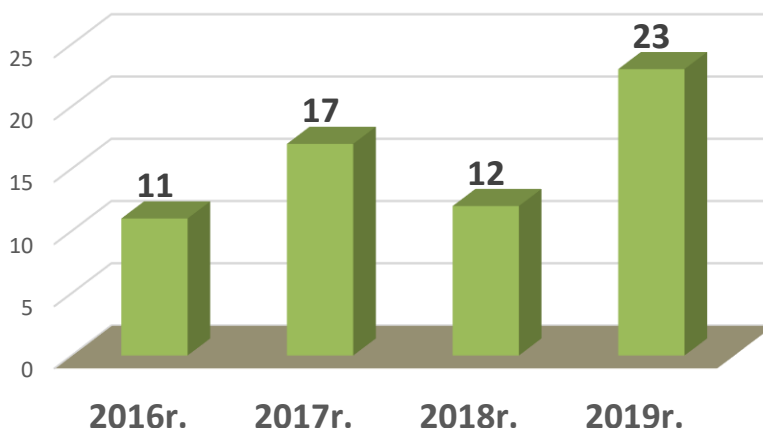
Do zadań PIS należy także sprawowanie kontroli nad wykonywaniem szczepień ochronnych, jak również udział w procesie dystrybucji szczepionek do punktów szczepień.

W roku 2019 przeprowadzono 39 kontroli punktów szczepień. Kryteria kontroli obejmowały ocenę stanu sanitarno – technicznego punktów szczepień, zgodność realizacji szczepień z PSO, zachowanie łańcucha chłodniczego w obiekcie i podczas transportu preparatów szczepionkowych, prawidłowe dokumentowanie wykonanych szczepień, prowadzenie dokumentacji związanej ze zgłaszaniem niepożądanych odczynów poszczepiennych.

W 2019 roku na terenie powiatu limanowskiego odnotowano 3 zdarzenia powodujące przerwanie łańcucha chłodniczego podczas przechowywania preparatów szczepionkowych. Po uzyskaniu opinii Inspektora Farmaceutycznego i producentów szczepionek decyzją Kierownika podmiotu leczniczego, preparaty szczepionkowe zostały zutylizowane. Natomiast na bieżącą realizację oraz kontynuację rozpoczętych już szczepień podmiot leczniczy został zaopatrzony w preparaty szczepionkowe przez PSSE w Limanowej.

W 2019 roku do PSSE w Limanowej lekarze wykonujący szczepienia ochronne zgłosili 23 odczyny poszczepienne w tym 22 sklasyfikowane jako łagodne i 1 odczyn poważny.

Zarejestrowane przypadki wystąpienia NOP w powiecie limanowskim w latach 2016-2019.

Szczepienia zalecane

Szczepienia zalecane, nie są finansowane ze środków znajdujących się w budżecie ministra właściwego do spraw zdrowia. Z tej formy profilaktyki korzystają osoby w różnym wieku w zależności od wskazań do stosowania danych preparatów szczepionkowych.

Liczba zaszczepionych na wybrane szczepienia zalecane w latach 2017-2019.

Rodzaj szczepienia	2017	2018	2019
p/ grypie	1518	1600	1647
p/ rotawirusom	201	199	323
p/ wirusowi brodawczaka ludzkiego	3	2	7
p/ streptococcus pneumoniae	704	605	40
p/ Neisseria meningitidis	75	168	112
p/WZW-A	32	8	10
p/durowi brzuszemu	31	16	2
p/ kleszczowemu zapaleniu mózgu	43	62	61
p/ ospie wietrznej	86	126	133

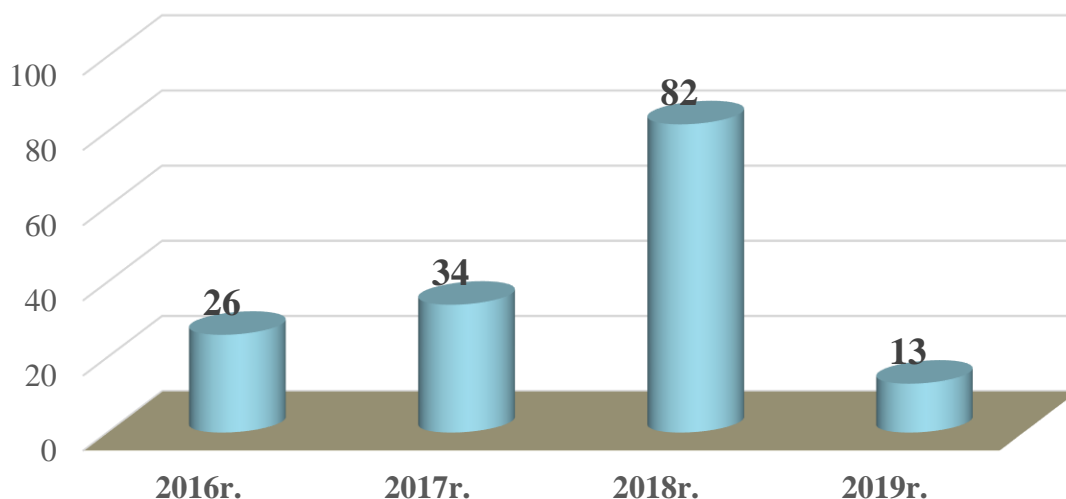
Uchylanie się od obowiązku szczepień ochronnych – działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Głównym celem postępowania wobec osób uchylających się od obowiązku szczepień (rodziców/opiekunów w przypadku dzieci) jest uzyskanie świadomej zgody na szczepienie. Wszystkie strony postępowania (lekarz prowadzący, Państwowa Inspekcja Sanitarna i Wojewoda) są przede wszystkim zainteresowane edukacją i przekonywaniem opiekunów dzieci o korzyściach płynących ze szczepień. Postępowanie egzekucyjne stosowane jest w przypadku uporczywego uchylania się przez nich od obowiązku poddawania dzieci szczepieniom ochronnym i jest poprzedzone szczegółowym pouczeniem tych osób o podstawie prawnej podjęcia czynności egzekucyjnych oraz o przysługujących im środkach odwoławczych w trakcie postępowania egzekucyjnego.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny jako organ administracji publicznej sprawujący nadzór nad realizacją szczepień ochronnych, jest uprawniony w trybie przewidzianym w przepisach ustawy z dnia 17 czerwca 1966r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji do żądania w drodze egzekucji administracyjnej wykonania obowiązku szczepień. Przepisy ww. ustawy jednocześnie nakładają na organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako

wierzycieli obowiązku szczepień ochronnych, prawny obowiązek podejmowania wszelkich czynności zmierzających do zastosowania przewidzianych prawem środków egzekucyjnych w celu nakłonienia osoby uchylającej się od wykonania obowiązku szczepień ochronnych. Organem egzekucyjnym właściwym w sprawie prowadzenia egzekucji obowiązku szczepień jest wojewoda, do którego kierowane są tytuły wykonawcze. W 2019 roku wyraźnie zmniejszyła się liczba rodziców uchylających się od szczepień - odnotowano 13 osób (ponad 6-krotny spadek w porównaniu do roku poprzedniego), wystosowano do nich pisma informacyjno-edukacyjne jak również upomnienia. Nie kierowano tytułów wykonawczych do wojewody.

Liczba osób uchylających się od obowiązkowych szczepień latach 2016 – 2019 w powiecie limanowskim.

Ważnym źródłem informacji o szczepieniach ochronnych jest strona internetowa uruchomiona w ramach akcji informacyjnej „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”.

Celem tej inicjatywy jest zwiększenie zaufania społeczeństwa do działań na rzecz profilaktyki chorób zakaźnych, podniesienie poziomu wiedzy w zakresie umiejętności zapobiegania chorobom zakaźnym, którym można przeciwdziałać na drodze szczepień ochronnych oraz wzrost poziomu wiedzy dotyczącej korzyści wynikających ze szczepień. Adresatami informacji są rodzice i opiekunowie dzieci oraz pracownicy ochrony zdrowia, w tym: lekarze rodzinni, pediatrzy, położne, pielęgniarki środowiskowe.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Głównym zadaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w obiektach oraz zapobieganie negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi na etapie planowania przestrzennego, projektowania, realizacji inwestycji oraz uzyskania pozwolenia na użytkowanie obiektów budowlanych.

Realizując swoje ustawowe zadania zapobiegawczy nadzór sanitarny szczególną uwagę zwraca na:

- ❖ rozwiązania techniczne mające na celu zapewnienie odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych w środowisku pracy, w zakładach opieki zdrowotnej, w miejscach nauczania, w obiektach użyteczności publicznej, zapewnienie odpowiednich warunków produkcji i obrotu artykułów spożywczych oraz innych wyrobów mogących mieć wpływ na zdrowie ludzi oraz zapewnienie odpowiednich warunków ochrony środowiska;
- ❖ zastosowane materiały i wyroby;
- ❖ rozwiązania organizacyjne.

Stanowiska organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zajmowane są na wniosek:

- zainteresowanych podmiotów
- organów prowadzących postępowanie dotyczące planowanych przedsięwzięć zaliczanych do mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin.

Największą liczbę przedsięwzięć realizowanych przez inwestorów prywatnych stanowiły obiekty handlowo - usługowe oraz produkcyjno – usługowe. W głównej mierze była to adaptacja istniejących lokali usługowych oraz budowa i rozbudowa obiektów z przeznaczeniem pod handel, usługi kosmetyczno-fryzjerskie, warsztaty i zakłady produkcyjne, biura, magazyny, obiekty sportowe.

W 2019 roku przeprowadzono ogółem 184 kontrole sanitarnych, w tym:

- 171 kontroli odbiorowych;
- 14 kontroli w trakcie realizacji inwestycji.

Stan obiektów budowlanych oddawanych do użytkowania był zgodny z obowiązującymi wymaganiami techniczno-sanitarnymi.

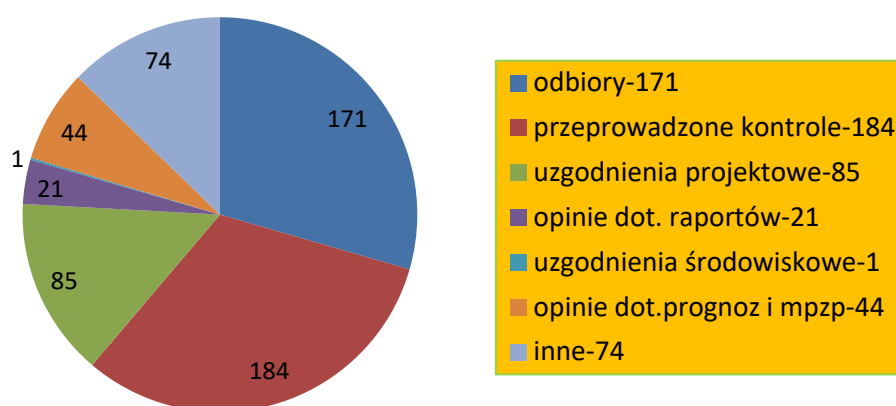
W 2019r. wydano:

- 85 opinii sanitarnych do projektów budowlanych;
- 19 uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
- 1 opinia do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;

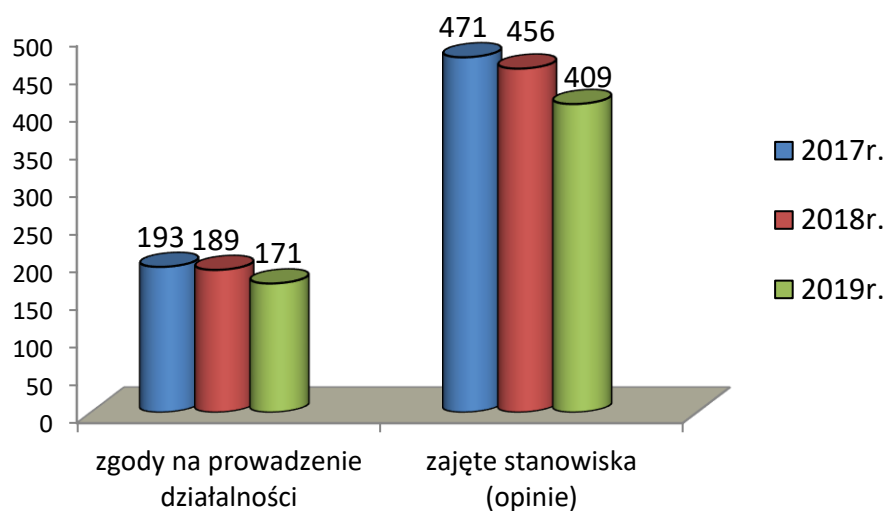

- 21 opinii w sprawie zapytania o konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko;
- 1 opinia przed wydaniem decyzji środowiskowej;
- 24 opinie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- 13 opinie do podmiotów prowadzących działalność leczniczą;
- inne 74

Realizacja zadań w 2019 r. przez pion zapobiegawczego nadzoru sanitarnego.

Wydane zgody na prowadzenie działalności oraz zajęte stanowiska (opinie).

Higiena lecznictwa

W 2019r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie powiatu limanowskiego pozostawało 258 placówek leczniczych;

Wykaz placówek leczniczych na terenie powiatu limanowskiego pozostających pod nadzorem PPIS w Limanowej w 2019 r. wg następujących kategorii:

Kategorie obiektów	Liczba obiektów podlegających nadzorowi (wg ewidencji na 31.XII.2019 r.)	Liczba obiektów skontrolowanych w 2019 r.
Szpitaly w tym oddziały rehabilitacyjne	4	4
Niepubliczne i Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	65	59
Praktyki lekarskie zabiegowe i niezabiegowe	60	24
Indywidualne praktyki lekarzy dentyistów	66	38
Praktyki pielęgniarek i położnych	24	9
Rehabilitacje (poza oddziałami szpitalnymi)	19	8
Zespoły wyjazdowe pogotowia ratunkowego	4	4
Punkty poboru materiału do badań laboratoryjnych	5	5
Centrum Dializ, Centrum Krwiodawstwa (samodzielne podmioty)	2	2

Pod nadzorem Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (MPWIS) w Krakowie na terenie powiatu limanowskiego pozostawało 9 placówek leczniczych, tj.:

- Szpital Powiatowy w Limanowej,
- Ambulatorium Nocnej i Świątecznej Opieki Zdrowotnej w Mszanie Dolnej działającym w ramach SOR Szpitala Powiatowego w Limanowej,
- Zespół Całodobowej Opieki Ambulatoryjnej- Limanowa,
- Filia Poradni Ginekologii i Położnictwa w budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Słopicach,
- Ambulatorium Ogólne 34-730 Mszana Dolna, ul. Marka 2,
- Zespoły Wyjazdowe: S i P w Limanowej, P - Kamienica, S i P - Mszana Dolna, P – Wilkowisko

W 2019 roku przeprowadzono ogółem 162 kontrole sanitarne w zakładach lecznictwa zamkniętego, lecznictwa otwartego i praktykach zawodowych. Stwierdzono, że sukcesywnie

polepszają się warunki ich funkcjonowania oraz standardy jakości postępowania.

Wszystkie skontrolowane obiekty posiadają opracowane procedury higieniczne dostosowane do zakresu świadczonych usług medycznych. W placówkach medycznych nie stwierdzono zaniedbań w zakresie ilości posiadanego sprzętu jednorazowego użytku i materiałów opatrunkowych oraz okresu ważności. Zapewnione były środki ochrony osobistej dla personelu medycznego. Stosowano preparaty dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania. Pobieranie materiału do badań w punktach pobrań odbywało się w systemie zamkniętym oraz w wyjątkowych sytuacjach w systemie otwartym. W obiektach wykorzystujących narzędzia wielorazowego użytku przygotowanie narzędzi do sterylizacji odbywało się z zachowaniem ciągu sterylizacyjnego. Placówki medyczne we własnym zakresie wykonywały kontrole skuteczności sterylizacji pakietów i procesów - dokumentacja jest archiwizowana przez okres 10 lat. Zapewnione było właściwe postępowanie z odpadami medycznymi w zakresie gromadzenia, przechowywania i przekazywania do unieszkodliwienia.

Wydano zlecenia pokontrolne i 2 decyzje merytoryczne ze względu na nieprzestrzeganie procedur, niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń (brak płuczki-dezynfektora do kaczek i basenów w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym, brak brudownika wraz z wyposażeniem, brak natrysku w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym dla pacjentów, brak przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, przeterminowany sprzęt wielorazowy i chusteczki do dezynfekcji powierzchni).

Zaopatrzenie ludności w wodę

W roku 2019 stałym nadzorem sanitarnym objęto 45 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Posiadają one zróżnicowaną dobową produkcję wody:

< 100 m³/dobę – 30 wodociągów;

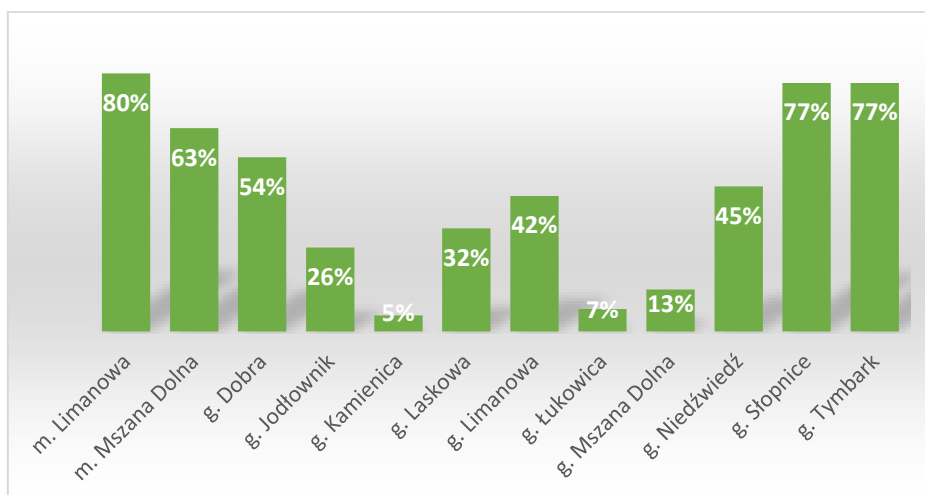
100 m³/dobę - 1000 m³/dobę – 14 wodociągów;

>1000 m³/dobę – 1 wodociąg.

W roku sprawozdawczym struktura zaopatrzenia ludności w wodę pitną naszego powiatu nie uległa zasadniczej zmianie w stosunku do okresu poprzedniego.

Miasto Limanowa ma największy odsetek mieszkańców (80%) korzystających z publicznego zaopatrzenia w wodę, natomiast na terenach wiejskich są to gminy Słopnice(78%) i Tymbark (77%).

Nadal gmina Kamienica to teren, na którym najmniej mieszkańców tj. 5% (spośród wszystkich gmin powiatu) korzysta ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Liczba mieszkańców (w %) korzystających z wodociągów publicznych w poszczególnych gminach.

W trakcie przeprowadzonych kontroli sanitarnych nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno – technicznego nadzorowanych urządzeń wodociągowych. Jak wynika z uzyskanych informacji właściciele wodociągów na bieżąco wykonywali prace konserwacyjne oraz w razie konieczności remontowo – naprawcze. Wszystkie wodociągi były regularnie czyszczone i płukane, wymieniono wiele odcinków sieci na nowe, rozbudowano sieć przesyłową i rozdzielczą, wymieniono elementy uzdatniające wodę (filtry, lampy UV, pompy do płukania złoża filtracyjnego itp.

Spośród 278 próbek wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia pobranych przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Limanowej 55 próbek (20%,) nie spełniało norm jakościowych ustalonych dla wody pitnej, w tym:

- 12 próbek wykazało zanieczyszczenia mikrobiologiczne tj. 4,3% próbek, w porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wyraźny spadek ilości zakwestionowanych próbek, w 2018r. było ich 6,7%
- 39 próbek wykazało zanieczyszczenia fizykochemiczne (głównie podwyższona mętność wody) tj. 14% wszystkich pobranych próbek, w roku poprzednim 11%;
- w 4 próbkach wykryto zarówno zanieczyszczenie mikrobiologiczne jak i fizykochemiczne – 1,4 % wszystkich próbek.

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że jakość wody podawanej do odbiorców uległa pogorszeniu w stosunku do roku ubiegłego, głównie z uwagi na podwyższony parametr mętności. Jest to parametr wskaźnikowy, który nie ma bezpośrednio wpływu na zdrowie konsumenta. Wskazuje on na obecność zanieczyszczeń, które mogłyby mieć wpływ na zdrowie, sygnalizuje zmiany jakości wody, może także wskazywać na nieprawidłowości w jej uzdatnianiu. Woda o wysokiej mętności może chronić mikroorganizmy przed działaniem dezynfekcyjnym oraz pobudzać wzrost bakterii. Dlatego zaleca się, aby mętność

wody była utrzymywana na możliwie najniższym poziomie ze względu na jej znaczenie dla jakości wody pod względem mikrobiologicznym. Czasowe przekroczenie tego parametru stwierdzano m. in. w następujących wodociągach zaopatrujących miejscowości:

Łukowica, Mszana Górna I, Słopnice (wodociąg wiejski), Młynne, Kłodne, Pisarzowa, Mordarka, Laskowa Dolan, Dobra II, Nowe Rybie, Rupniów I, Kisielówka, Pasierbiec, Kostrza, Janowice Szczyrzyc, Tymbark, Podłopień, Młyńczyska, Przyszowa Berdychów, Pojawienie się podwyższonej mętności wody mogło być związane z nagłymi i gwałtownymi opadami deszczu czy roztopami. Przeprowadzenie płukania zbiorników i sieci dawały oczekiwane rezultaty i woda po kilku dniach ponownie osiągała prawidłowe parametry.

W roku 2019 wykryto zanieczyszczenia mikrobiologiczne w 12 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w wodę:

- Młyńczyska, Pogorzany, Kłodne, Nowe Rybie, Rupniów I, Przyszowa Berdychów, Mszana Dolna Szklanówka - gdzie odnotowano bakterie grupy coli i *Escherichia coli*. Bakterie te stanowią wskaźnik czystości mikrobiologicznej wody, a ich obecność może świadczyć o zanieczyszczeniu wody fekaliami lub zbyt niskim stopniem uzdatniania wody.

- Kostrza, Skrzydlina, Konina, Kasinka Mała – badania laboratoryjne wykazały podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C. Jest to wskaźnik oceniający stan sanitarny urządzeń wodociągowych oraz skuteczność czyszczenia i dezynfekcji wody. Obecność tych bakterii w wodzie może stwarzać potencjalne zagrożenie dla konsumenta i wywoływać choroby wodopochodne (głównie przewodu pokarmowego, moczowego). Ich wzrost powyżej wartości dopuszczalnej może być spowodowany źle przebiegającymi procesami uzdatniania i dezynfekcji lub też przedostaniem się do wody zanieczyszczeń mikrobiologicznych ze ścieków.

W każdym z powyższych przypadków Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowie dokonywał oceny ryzyka zdrowotnego dla konsumentów wody, w wyniku których dla 8 wodociągów (Nowe Rybie, Rupniów I, Pogorzany, Kłodne, Młyńczyska, Przyszowa Berdychów, Mszana Dolna Szklanówka, Kasinka Mała) wprowadził zakaz użytkowania wody z wodociągu do celów spożywczych i higienicznych (spożywanie, przyrządzanie posiłków, mycie, sprzątanie pomieszczeń itp.).

W 2019r. monitorowana była również woda pitna dostarczana lokalnymi wodociągami do placówek oświatowych i placówek służby zdrowia. Pobrano 44 próbki wody do badań laboratoryjnych, w 7 przypadkach odnotowano pogorszenie się jakości wody – przekroczenie parametru mętności. Ponadto w 9 wodociągach zaopatrujących placówki oświatowe wykryto zanieczyszczenia mikrobiologiczne i w związku z tym wydano decyzje o zakazie korzystania z wody do celów spożywczych i higienicznych dopuszczając ją jedynie do spłukiwania toalet. W placówkach, w których stwierdzono niewłaściwą mikrobiologiczną jakość zdrowotną wody, na czas zakazu jej używania do spożycia i mycia wprowadzono zaostrzony reżim sanitarny, zapewniono dostateczną ilość wody butelkowanej, nawilżających i dezynfekujących chusteczek do higieny rąk, na stołówkach wprowadzono suchy prowiant oraz napoje w jednostkowych opakowaniach.

W każdej sytuacji pojawienia się zanieczyszczeń w wodzie zarządzający wodociągami natychmiast podejmowali działania naprawcze (czyszczenie, płukanie i dezynfekcja urządzeń wodociągowych), a ich skuteczność musiała być potwierdzona wynikami badań laboratoryjnych, które wskazywały na doprowadzenie jakości wody do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Po przeprowadzeniu zabiegów czyszczenia i płukania urządzeń wodociągowych uzyskiwano pożądaną poprawę i wszystkie wskaźniki fizyko – chemiczne jak i mikrobiologiczne mieściły się w normie, co w każdym przypadku potwierdzone było badaniami laboratoryjnymi

Stwierdzone przekroczenia parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych w badanej wodzie miały charakter chwilowy. Natomiast, co jest bardzo istotne, brak odnotowań zachorowań wodopochodnych czy zgłoszeń reakcji niepożądanych świadczy o skuteczności działań podjętych w ramach zapewnienia bezpieczeństwa wody podawanej do spożycia.

Należy również podkreślić, iż w roku 2019 badania laboratoryjne nie wykazały przekroczeń zawartości substancji chemicznych o istotnym i bezpośrednim znaczeniu dla bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, takich jak: metale ciężkie, pestycydy, THM-y (powstające na skutek reakcji chloru z naturalnie występującymi w wodzie związkami organicznymi), WWA (powstające w przypadku stosowania materiałów otrzymywanych m.in. ze smoły powęglowej jako wykładzin rur i ścian zbiorników magazynujących wodę). Również w pobranych próbkach nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji promieniotwórczych.

W powiecie limanowskim nadal brak jest studni publicznych, które mogłyby stanowić dla mieszkańców alternatywne, awaryjne źródło wody pitnej. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej np. awaria wodociągu, powódź, susza itp. powstaje istotny problem w zaopatrzeniu mieszkańców w wodę pitną. Należy podkreślić, iż każde ograniczenie ilości dostarczanej wody powoduje obniżenie standardów higienicznych dla mieszkańców, a tym samym stanowi potencjalne zagrożenie zdrowotne, co z kolei wskazuje na powagę problemu.

Na terenie naszego powiatu 11 wodociągów dostarczających wodę pitną zasilanych jest z rzeki lub potoku. Wodociąg miejski limanowski oraz wodociąg zakładowy Tymbark korzystają z ujęć zlokalizowanych na rzece Łososina w pobliżu dróg, gdzie stopień zagrożenia zanieczyszczenia wody szacuje się jako duży. Pozostałe 9 wodociągów do ujmowania wody wykorzystuje górskie potoki w miejscach oddalonych od domostw i terenów rolniczych, gdzie negatywny wpływ działalności człowieka na jakość wody jest stosunkowo mały. Wszystkie ujęcia powierzchniowe są typu dennego – w korycie rzeki lub potoku pod warstwą materiału filtracyjnego ułożone są rury perforowane, które doprowadzają wodę do studzienki brzegowej. Jak wynika z przeprowadzonych kontroli stan sanitarno – techniczny ujęć jest dobry, strefy ochronny bezpośredniej są oznakowane, ogrodzone, utrzymane czysto.

Sprawowany był również nadzór nad jakością zdrowotną ciepłej wody użytkowej w 18 budynkach użyteczności publicznej tj. w: Szpitalu w Szczyrzycu, Pływalni Limanowskiej, Centrum Rekreacji i Balneologii w Porębie Wielkiej 7 Domach Pomocy Społecznej oraz 8 obiektach świadczących usługi noclegowe. Pobrano 73 próbek wody z instalacji wewnętrznej budynków. Jak wykazały badania laboratoryjne w dwóch z obiektów wykryto średnie skażenie bakteriami Legionella sp. Po podjęciu przez administratorów budynków stosownych działań naprawczych uzyskano prawidłowe wyniki badań wody. Należy podkreślić, iż na terenie naszego powiatu nie odnotowano przypadków zachorowań wśród ludzi na Legionelozę.

Rekreacja i wypoczynek

Stałym nadzorem sanitarnym objęto:

- 6 hoteli;
- 6 pensjonatów;
- 2 schroniska;
- 1 camping;
- 5 domy/ośrodki wycieczkowe i wczasowe;
- 6 innych obiektów świadczących usługi hotelarskie;
- 123 obiekty agroturystyczne.

W roku 2019 w/w obiektach wyrywkowo przeprowadzono 10 kontroli sanitarnych. Wszystkie skontrolowane placówki posiadały zadawalający stan sanitarno – techniczny za wyjątkiem pomieszczeń w Ośrodku Wczasowym "Ostoja Górską" 34-735 Niedźwiedź, gdzie nadal prowadzone jest postępowanie dot. poprawy stanu technicznego części pomieszczeń.

Pozostałe skontrolowane obiekty oceniono pozytywnie. Czystość we wszystkich pomieszczeniach była zachowana, postępowanie z bielizną czystą i brudną prawidłowe, dezynfekcja sanitariatów prowadzona na bieżąco, zapas środków higienicznych, dezynfekcyjnych i do utrzymania czystości wystarczający. Gospodarka odpadami stałymi i ciekłymi nie budziła zastrzeżeń.

Zdecydowana większość tego typu obiektów posiada wysoki standard wyposażenia i świadczonych usług. Właściciele dążą do poprawy funkcjonalności pomieszczeń, zmiany wystroju wnętrz i wyposażenia na bardziej estetyczne i komfortowe.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej swoim nadzorem sanitarnym w powiecie limanowskim obejmują: Centrum Rekreacji i Balneologii w Porębie Wielkiej, 1 krytą pływalnię w Limanowej przy ul. Z. Augusta (oba obiekty nadzoruje MPWIS) oraz 2 baseny kryte i 1 odkryty (letni) tj.:

- basen kryty – „Wyspa Mszanka” w Mszanie Dolnej;

- basen kryty przy Hotelu „Górski Raj” w Porębie Wielkiej;
- basen odkryty przy ośrodku kolonijnym w Mszanie Górnej.

Zakres kontroli sanitarnej tych obiektów obejmował: stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, proces uzdatniania wody oraz realizację wewnętrzną kontroli tego procesu, sposób postępowania z odpadami komunalnymi, przechowywanie środków dezynfekcyjnych. W żadnym przypadku nie stwierdzono nieprawidłowości. Baseny posiadają zamknięte obiegi wody, zainstalowane filtry oraz urządzenia do dozowania chloru.

Ponadto pobrano do badań laboratoryjnych 29 próbek wody z nieekwipunów basenowych. Analizując uzyskane wyniki badań próbek można zauważyć, iż w większości przypadków problem stanowiło uzyskanie prawidłowych wartości następujących parametrów: mętność, chloroform, ΣTHM oraz zanieczyszczenia mikrobiologiczne. Mogło to być spowodowane nieprawidłowym nadzorem nad uzdatnianiem wody. Należy jednak podkreślić, iż każdorazowo po stwierdzeniu pogorszenia się jakości wody w basenach, administratorzy obiektów podejmowali niezwłocznie działania naprawcze uzyskując prawidłowe parametry wody.

Prowadzono również nadzór sanitarny nad obiektami sportowymi, w których przeprowadzono 7 kontroli. W żadnym przypadku nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadal brak jest zainteresowania władz lokalnych organizowaniem kąpielisk na naszych rzekach i potokach. W okresie letnim obserwuje się samoczynnie powstałe kąpieliska, bez żadnego nadzoru nad jakością zdrowotną wody.

Należy tu podkreślić, iż zorganizowanie kąpieliska ma na celu głównie zapewnienie stałego monitorowania jakości zdrowotnej wody w kąpielisku, a tym samym zapewnienie osobom korzystającym wysokich standardów bezpieczeństwa. Ponadto zorganizowanie kąpieliska daje gwarancję zamieszczenia obiektu w ogólnokrajowym Serwisie Kąpielowym, co jest de facto darmową reklamą danego terenu.

Wypoczynek dzieci i młodzieży.

Z roku na rok wzrasta liczba organizowanych turnusów wypoczynku dla dzieci i młodzieży. W 2019 r. w bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji Narodowej zarejestrowano na terenie powiatu limanowskiego - 186 turnusów wypoczynku dla dzieci i młodzieży w formie wyjazdowej i w miejscu zamieszkania (wypoczynek zimowy – 46, wypoczynek letni – 140). Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży przeprowadzili 97 kontroli, skontrolowano 97 turnusów (wypoczynek zimowy – 25 kontroli, wypoczynek letni – 72 kontroli). Wszystkie przeprowadzone kontrole potwierdziły bezpieczeństwo zdrowotne osób przebywających na wypoczynku. Nie odnotowano zatruc pokarmowych, a stan sanitarno-techniczny placówek nie budził zastrzeżeń.

Z wypoczynku zorganizowanego w powiecie limanowskim skorzystało 4046 dzieci i młodzieży, w tym w czasie z letniego wypoczynku skorzystało 2987 dzieci i młodzieży,

z zimowego 1059. W trakcie wycieczki zorganizowano 61 turnusów w obiektach świadczących usługi hotelarskie, 30 turnusów w obiektach sezonowych (internaty i bursy), oraz 6 turnusów w placówkach w miejscu zamieszkania (szkoły, ośrodki kultury, świetlice środowiskowe, młodzieżowe domy kultury itp.

Pozostałe obiekty użyteczności publicznej

W 2019r. nadzorem objęto 541 obiektów użyteczności publicznej, tj.: domy pomocy społecznej, zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, hotele i inne obiekty świadczące usługi noclegowe, ustępy publiczne, obiekty sportowe, rekreacyjne, kulturalno-widowiskowe, cmentarze, zakłady pogrzebowe, środki transportu osobowego. Częstotliwość kontroli wynikała z oceny ryzyka wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa. Szczególną uwagę zwrócono na zakłady, które świadczą usługi dla ludności, a dotrzymanie w nich wymagań sanitarnych i higienicznych stanowi warunek bezpiecznego pod względem zdrowotnym użytkowania zakładu zarówno przez osoby korzystające jak i wykonujące usługi.

Lp.	Rodzaj nadzorowanego obiektu	Liczba obiektów	
		objętych nadzorem	skontrolowanych
1.	Domy pomocy społecznej	7	7
2.	Zakłady fryzjerskie	110	57
3.	Zakłady kosmetyczne	50	46
4.	Odnowa biologiczna	18	15
5.	Zakłady fryzjersko - kosmetyczne	10	18
6.	Ustępy publiczne	6	3
7.	Targowiska	2	1
8.	Pralnie	4	3
9.	Dworce	2	1
10.	Cmentarze	49	16
11.	Zakłady pogrzebowe	9	4
12.	Prosektoria	1	0

13.	Parkingi	11	3
14.	Stacje Paliw	14	7
15.	Transport osobowy (liczba pojazdów)	x	18

Kryteria ich oceny stanu sanitarno – higienicznego w/w obiektów w głównej mierze zależą od rodzaju oferowanych usług. Standardowy zakres kontroli obiektów obejmował głównie: gospodarkę odpadami, zaopatrzenie w wodę pitną, odprowadzanie ścieków, stan sanitarno – techniczny pomieszczeń i utrzymanie czystości wokół obiektu oraz przestrzeganie zasad higieny podczas świadczenia usług.

W roku 2019 przeprowadzono ogółem 252 kontrole sanitarne, w trakcie których na ogół nie stwierdzono naruszeń natury sanitarno – technicznej i higienicznej.

Domy Pomocy Społecznej – wszystkie zostały skontrolowane. Placówki te zapewniają całodobową opiekę, całodzienne wyżywienie oraz oferują udział w programach rehabilitacyjnych i terapii zajęciowej. Podczas przeprowadzonych kontroli sanitarnych stwierdzono, że są one utrzymywane w należyтым stanie higieniczno – technicznym. Zapewniona bieżąca woda ciepła i zimna, jak również środki higieniczne, czystości i dezynfekcyjne. Postępowanie z bielizną czystą i brudną jak również z odpadami – prawidłowe. Gospodarka odpadami – prawidłowa. Otoczenie obiektów utrzymane czysto.

W zakładach fryzjerskich i kosmetycznych tam, gdzie stosowane były narzędzia wielokrotnego użycia, były one poddawane dezynfekcji, a w przypadku używania narzędzi mogących naruszyć ciągłość tkanki dodatkowo przeprowadzano ich sterylizację. Jak wykazują wyniki przeprowadzonych kontroli nie stwierdza się zaniedbań w tym obszarze. Zakłady posiadały opracowane, wdrożone i stosowane procedury zapewniające ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi, do których może dochodzić podczas wykonywania czynności mogących powodować naruszenie ciągłości tkanek ludzkich.

Ustępy publiczne – liczba obiektów 6, skontrolowano 3. Należy tu wskazać, iż na naszym terenie funkcjonujące toalety nie są dostosowane dla osób niepełnosprawnych, a ich ilość jest niedostateczna w stosunku do zapotrzebowania, zwłaszcza w miejscowościach turystycznych. Tego typu obiektów brakuje także na wielu cmentarzach.

Podczas przeprowadzanych czynności kontrolnych w obiektach i środkach transportu nie stwierdzono istotnych naruszeń natury sanitarno – higienicznej. Czystość pomieszczeń, parkingów jak i pojazdów była zachowana, nie stwierdzono uchybień w zakresie gospodarki odpadami stałymi i płynnymi.

We wszystkich obiektach użyteczności publicznej umieszczone są graficzne i pisemne informacje o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i palenia papierosów elektronicznych na terenie obiektu lub w środku transportu.

Pomieszczenia wszystkich skontrolowanych obiektów miały zadawalający stan sanitarny i techniczny, używany sprzęt i narzędzia w trakcie świadczenia usług nie budził zastrzeżeń, zapas środków czystości oraz dezynfekujących wystarczający.

Ponadto w roku 2019:

- zaopiniowano 8 projektów zmian regulaminów utrzymania czystości i porządku na terenie gmin naszego powiatu.
- na wniosek osób uprawnionych wydano 33 decyzje zezwalające na przeprowadzenie ekshumacji zwłok w celu zmiany miejsca pochówku. Prowadzony nadzór sanitarny nad postępowaniem ze zwłokami oraz szczątkami ludzkimi w trakcie ekshumacji nie wykazał nieprawidłowości sanitarno-higienicznych;
- wydano 18 opinii dot. sprowadzenia zwłok z zagranicy;
- kontynuowano nadzór nad przestrzeganiem warunków sanitarno higienicznych w trakcie organizowania na terenie powiatu limanowskiego imprez masowych, zaopiniowano 7 imprez w miejscowościach: Limanowa, Mszana Dolna, Mszana Górna, Tymbark, Laskowa, Kamienica. W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono naruszeń higienicznych podczas trwania imprez.

Obiekty żywnościowo – żywieniowe

Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności jest w obecnych czasach problemem bardzo aktualnym, w świetle obowiązujących regulacji prawnych, to producent żywności ponosi pełną odpowiedzialność za bezpieczeństwo zdrowotne produkowanych i wprowadzanych do obrotu środków spożywczych.

W prawodawstwie Unii przewidziano zbiór zharmonizowanych przepisów w celu zapewnienia, by żywność była bezpieczna i zdrowa, a działania, które mogą mieć wpływ na bezpieczeństwo w łańcuchu rolno-spożywczym lub ochronę interesów konsumentów w związku z żywnością i informacjami dotyczącymi żywności, były prowadzone zgodnie z określonymi wymogami.

Prawo żywnościowe stanowi, że żywność niebezpieczna nie może być wprowadzana do obrotu, co zostało jednoznacznie określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r.

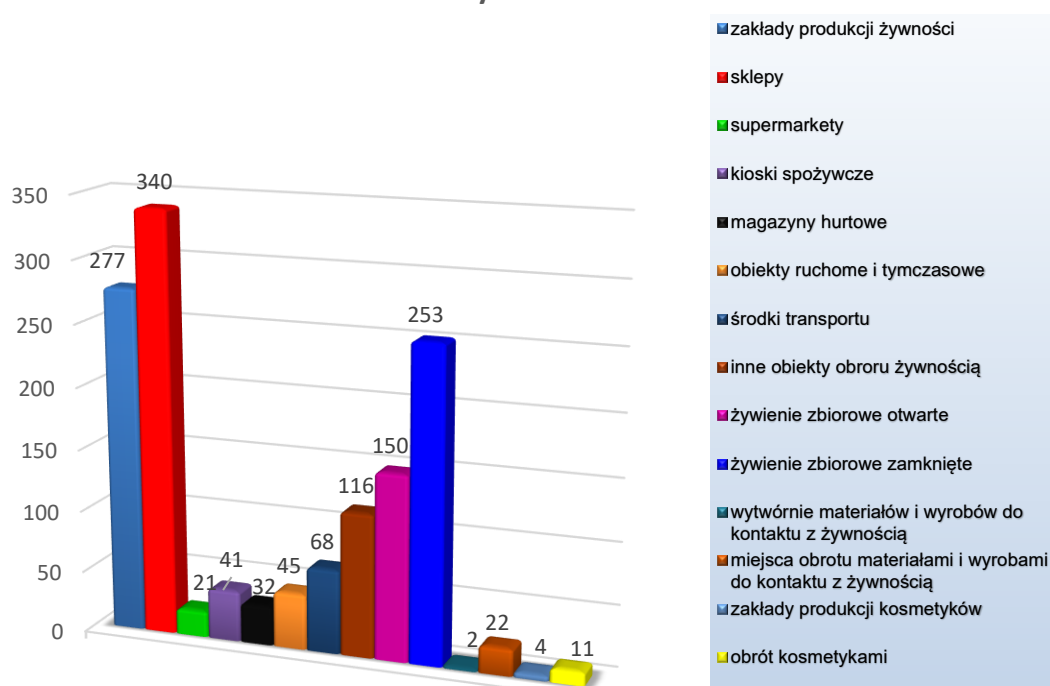
Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowane w ramach urzędowej kontroli żywności mają zapewnić stałe monitorowanie jej bezpieczeństwa i jednocześnie zapobiegać potencjalnym zagrożeniom dla zdrowia konsumentów.

Na terenie powiatu limanowskiego w 2019r. nadzorem objętych było:

- 1343 obiektów żywnościowo -żywieniowych,
- 2 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,

- 19 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością,
- 4 zakłady produkcji kosmetyków,
- 11 obiektów obrotu kosmetykami.

Liczba zakładów nadzorowanych w 2019 roku

Skontrolowano 664 obiekty (48,12 %). Przeprowadzono ogółem 972 kontrole sanitarne, w tym 409 planowanych i 563 pozaplanowych. Wydano 50 decyzji oraz 144 decyzji płatniczych. Zatwierdzono łącznie 84 nowe zakłady do prowadzenia działalności żywnościowo żywieniowej.

W następstwie stwierdzenia zaniedbań sanitarnych w zakładach branży spożywczej nałożono 37 mandatów karnych na sumę 3700,00 zł. Skierowano 1 wniosek o ukaranie do Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego za popełnienie wykroczenia w związku z:

- ❖ wprowadzaniem do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu,
- ❖ nieprzestrzeganiem wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych

W 2019 roku przeprowadzono 124 kontrole interwencyjne w tym 17 kontroli w związku ze skargami konsumentów. Interwencje dotyczyły przede wszystkim zmian cech organoleptycznych wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, niewłaściwego oznakowania wprowadzanych do obrotu środków spożywczych, niewłaściwej jakości

zdrowotnej środków spożywczych, złych warunków sanitarnych w pomieszczeniach wężła żywieniowego, niewłaściwej jakości zdrowotnej przygotowywanych posiłków, nie zachowania ciągłości łańcuch chłodniczego środków spożywczych łatwopsujących się, wprowadzania do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu, nieprzestrzeganie wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych

Dokonano oceny stanu sanitarnego w kontrolowanych obiektach, jako niezgodne z wymogami sanitarnymi oceniono 22 obiekty, co stanowi niewielki spadek w stosunku do roku poprzedniego, w 2018 – 36 obiektów uzyskało ocenę negatywną.

Obiekty niezgodne stwierdzono głównie w grupie sklepów spożywczych, w żywieniu zbiorowym otwartym, w zakładach małej gastronomii, w wytwórnie lodów, automaty do lodów, piekarnie oraz obiekty ruchome i tymczasowe. Przyczyną niezgodności w większości przypadków było wprowadzanie do obrotu przeterminowanych środków spożywczych, oraz brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych,

Na koniec 2019 roku system HACCP w pełni wdrożono w 722 zakładach branży żywnościowej.

Pobrano do badania:

- 247 próbek żywności z tego 5 próbek nie odpowiadało wymaganiom jakości zdrowotnej a 3 próbki zostały zakwestionowane z uwagi na niewłaściwe oznakowanie

- 13 próbek kosmetyków.

Ponadto pobrano 23 próbki żywności w ramach działań doraźnych z których 16 próbek pobrano w związku z wnioskiem klientów.

W 2019r. nieznacznie zmalała liczba stwierdzanych nieprawidłowości sanitarno-technicznych i higienicznych w obiektach produkcji i obrotu żywnością.

Właściciele zakładów modernizują je na miarę swoich możliwości finansowych i usuwają bieżące niezgodności. Pomimo iż zwiększyła się liczba obiektów posiadających wdrożoną dokumentację GHP/GMP oraz procedur opartych na podstawie zasad systemu HACCP, stwierdzone nieprawidłowości świadczą o tym, że właściciele nie przywiązują należytej uwagi do przestrzegania wymagań prawa żywnościowego.

Kontynuowany w dalszym ciągu będzie nadzór nad zakładami, które wykazały zły stan sanitarno-techniczny i higieniczny.

Ponadto nadzorem należy także objąć stołówki szkolne, przedszkolne, żłobki oraz zakłady usług cateringowych pod względem komponowania jadłospisów.

Prowadzony jest ciągły nadzór nad przestrzeganiem wymagań określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, nadzór nad produkcją pierwotną, dostawami bezpośrednimi oraz Rolniczym Handlem Detalicznym oraz nadzór w obszarze procedur i/lub systemów identyfikowalności, ze szczególnym uwzględnieniem oznakowania wyrobów gotowych, surowców, półproduktów, produktów gotowych oraz dokumentacji towarzyszącej środkom spożywczym.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej w ramach wykonywania powierzonych zadań współdziała z innymi organami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo żywności, tj. z Inspekcją Weterynaryjną, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcją Handlową, Inspekcją Farmaceutyczną oraz Inspekcji Ochrony Środowiska.

Placówki oświatowo – wychowawcze

Higiena procesów nauczania i wychowania ma na celu ochronę dzieci i młodzieży przed niekorzystnymi warunkami związanymi z pobytem, pracą, nauką i wypoczynkiem w placówkach oświatowo – wychowawczych.

W 2019 r. skontrolowano 12 - żłobków/klubów dziecięcych, 35 przedszkoli, 78 - szkół i zespołów szkół, 2 placówki z pobytem całodobowym oraz 4 placówki rekreacyjne. Liczba przeprowadzonych kontroli planowych i doraźnych – 152.

Spośród 131 skontrolowanych placówek nauczania i wychowania uznano za obiekty niespełniające wymagania sanitarno-higieniczne i/lub technicznych tylko 4.

W ogólnej ocenie stwierdzono, iż stan techniczny budynków ulega sukcesywnej poprawie. Wyegzekwowano realizację nałożonych obowiązków (4 decyzje - 2 wydane w latach ubiegłych i 2 wydane w bieżącym roku). Niemal we wszystkich placówkach oświatowo-wychowawczych prowadzone były prace remontowe lub konserwatorsko-porządkowe mające na celu poprawę stanu technicznego funkcjonujących placówek.

Prace dotyczyły głównie poprawy stanu sanitarno-technicznego dróg, dojazdów, remontu ciągów komunikacyjnych, sal zajęć, poprawy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, szatni dla dzieci.

Przeprowadzono także remonty, które obejmowały bloki żywieniowe. Ponadto wykonywano prace konserwatorsko-porządkowe, które obejmowały generalne sprzątanie wszystkich pomieszczeń szkół, konserwację urządzeń sanitarnych, naprawę sprzętu szkolnego (krzesła/stoliki), porządkowanie terenów zielonych i boisk sportowych.

Wszystkie skontrolowane placówki posiadały właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej. Stwierdza się właściwy stan techniczny pomieszczeń sanitarnych, nie odnotowano braków bieżącej ciepłej i zimnej wody, środki do utrzymania higieny osobistej zapewnione.

Szkoły zapewniają w klasach możliwość pozostawienia części podręczników w szafkach, wydzielonych półkach. Jednak w wielu przypadkach uczniowie nie korzystają z możliwości pozostawienia podręczników na terenie placówki ponieważ program nauczania wymaga

zabrania podręcznika i wykonania zadania lub nauki na kolejny dzień. W szkołach ponadgimnazjalnych uczniowie często nie przynoszą w ogóle podręczników do szkoły. Najczęściej z możliwości pozostawiania części podręczników i przyborów szkolnych korzystają uczniowie klas I–III szkoły podstawowej. W klasach starszych stosuje się zasadę przynoszenia do placówki jednego podręcznika na ławkę.

W 805 oddziałach w 78 placówkach szkolnych kontrola równomiernego obciążenia uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia wykazała, że zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy dniami jest nie większa niż 1 godzina, różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia jest nie większa od 1 godziny.

Żywnienie dzieci i młodzieży w szkołach

Spośród 78 skontrolowanych szkół 51 przygotowywało posiłki na miejscu, do 25 posiłki były dowożone, a w 2 szkołach nie prowadzono dożywiania ze względu na trwający kapitalny remont stołówki szkolnej. Ogółem 76 placówek wydawało ciepłe posiłki, w tym 24 wydawało pełne obiady, a 52 posiłki jednodaniowe. Ze wszystkich posiłków skorzystało 8957 dzieci i młodzieży, w tym 2162 skorzystało z posiłków dofinansowanych. Ponadto organizowano śniadania w 22 placówkach i napoje w 39 placówkach. W 39 szkołach wprowadzony jest program „Warzywa i owoce” oraz „Mleko w szkole”. W stosunku do ubiegłego roku wzrosła liczba dzieci korzystających z dożywiania w szkołach.

Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami

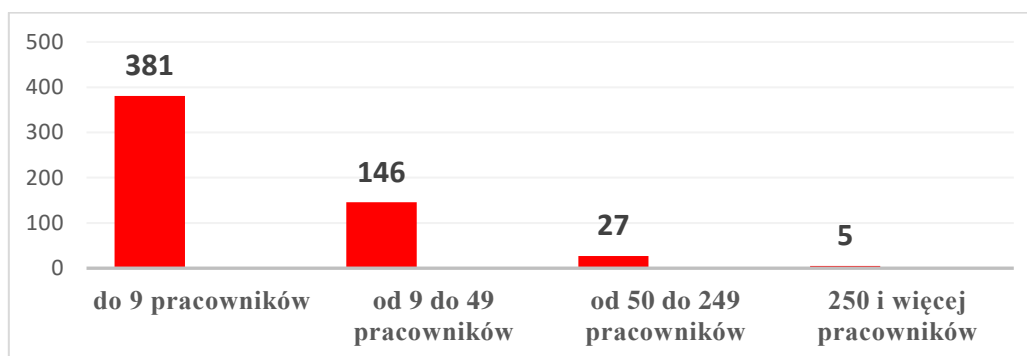
Podczas kontroli przeprowadzonych w 78 szkołach stwierdzono, iż 48 posiada gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami, natomiast w pozostałych wykorzystywane są do tego celu pomieszczenia zastępcze np. pokój nauczycielski.

Warunki środowiska pracy

Podstawowe działania pionu higieny pracy to sprawowanie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy celem wzmocnienia ochrony zdrowia pracowników przed negatywnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy. W trakcie nadzoru sprawdzano stan sanitarno – techniczny pomieszczeń, stanowisk pracy, wykonywanie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, realizacja profilaktycznych badań lekarskich u zatrudnionych osób. Szczególną uwagę zwracano na występowanie substancji chemicznych i ich mieszanin, czynników i procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, występowanie czynników biologicznych oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3.

W 2019 roku w 559 zakładach pracy zatrudnionych było ogółem 8100 pracowników. W dalszym ciągu przeważają zakłady małe zatrudniające do 9 pracowników (381 obiektów). Skontrolowano warunki pracy w 229 zakładach pracy zatrudniających 2604 pracowników.

Struktura zakładów pracy w zależności od ilości zatrudnionych - rok 2019.

Najliczniejszą grupę zakładów w ewidencji stanowią zakłady sklasyfikowane w Polskiej Klasyfikacji Działalności „PKD - 16” tj. - produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli. Takich zakładów na terenie powiatu limanowskiego jest 90, w których zatrudnione są 899 osoby.

Lp.	Polska Klasyfikacja Działalności (PKD)	Ilość zakładów objętych ewidencją PSSE w 2019r.
1.	16 - Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli	90
2.	25- Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	76
3.	45 – Naprawa pojazdów samochodowych	76
4.	10 - Produkcja artykułów spożywczych	61
5.	86 – Opieka Zdrowotna	53

W 2019 r. przeprowadzono 239 kontroli, w tym: 205 kontroli planowych i 34 kontrole nieplanowe (sprawdzające i tematyczne).

Ogółem wydano:

- 15 decyzji merytorycznych nakazujących usunięcie nieprawidłowości;
- 10 decyzji przedłużających
- 2 decyzje umarzające

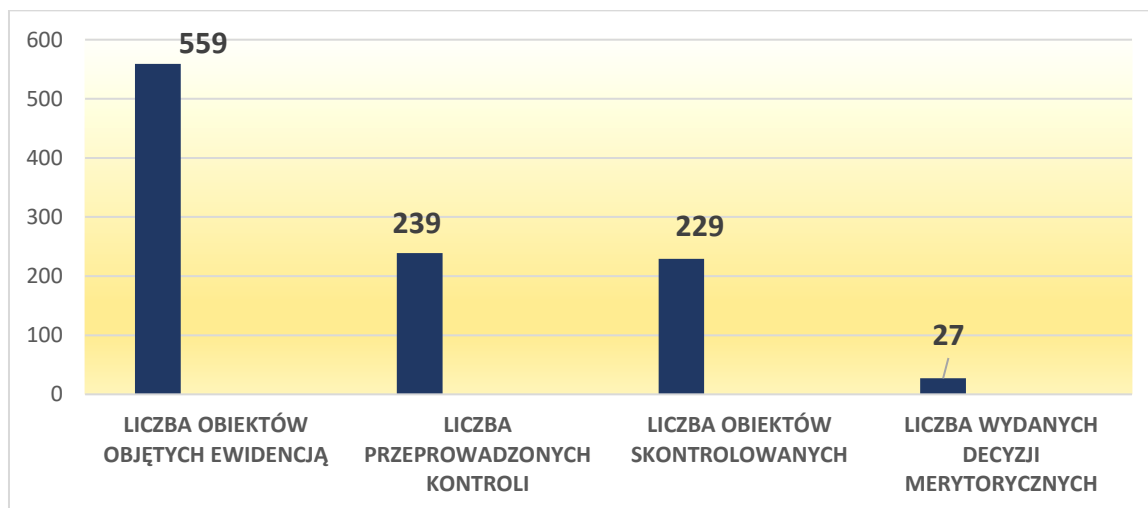

- 10 decyzji dot. chorób zawodowych;
- 16 decyzji płatniczych.

Nie nałożono żadnego mandatu karnego.

Ogółem wyegzekwowano 6 decyzji administracyjnych z roku 2019. Pozostałe 9 decyzji ma terminy realizacji na rok 2020.

Działalność kontrolno - represyjna prowadzona w roku 2019.

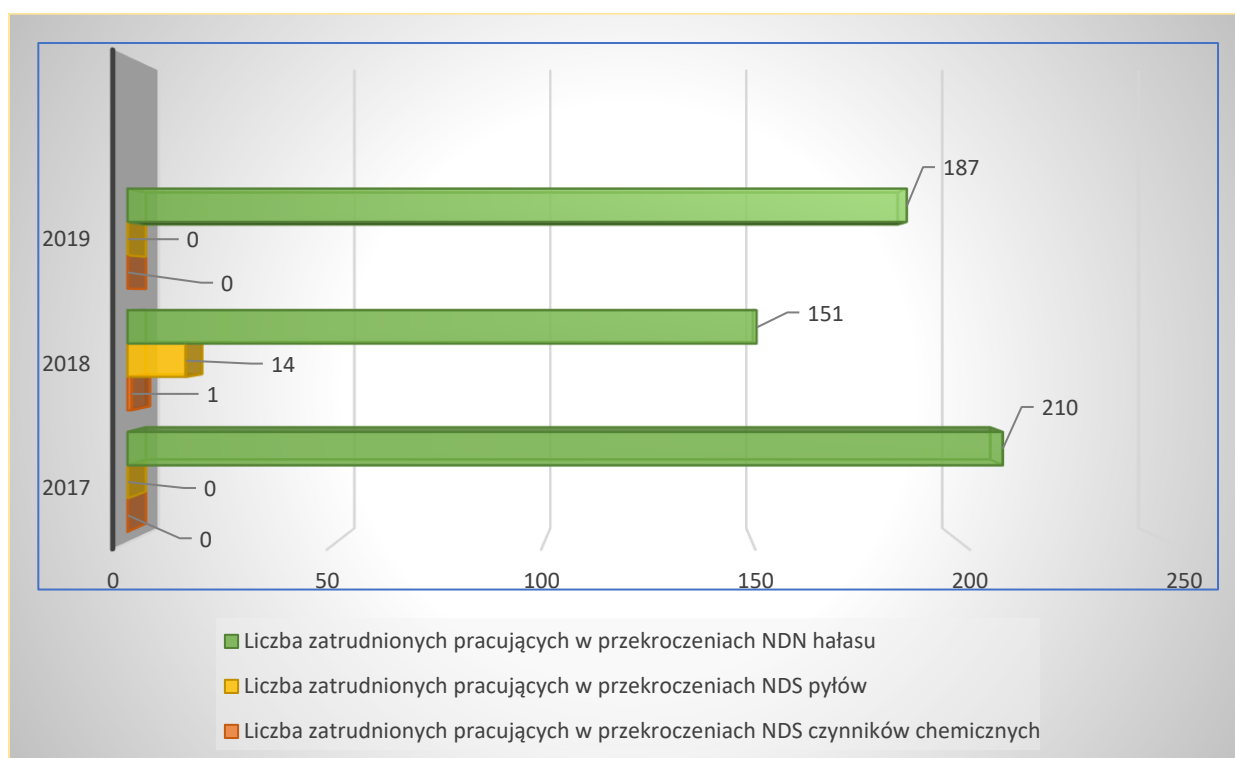

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w 2019 r. w zakładach pracy na terenie powiatu limanowskiego.

stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości	Liczba nakazów
Brak pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy	11
Brak (lub nieaktualny) rejestr oraz karty badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy	4
Niewłaściwy stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń pracy.	3
Wykonać podłogi i ściany pomieszczenia socjalnego z materiału łatwego do utrzymania w czystości.	1
Brak indywidualnych szafek na odzież wierzchnią i roboczą.	1
Niezapewnione ogrzewanie w pomieszczeniu pracy.	1
Niezapewniona odzież i obuwie robocze przewidziane na danym stanowisku pracy.	1
Brak stanowiskowych instrukcji bhp.	1

Nieaktualne orzeczenie lekarskie stwierdzające brak przeciwwskazań do wykonywania pracy na danym stanowisku.	1
Brak opracowanego programu działań organizacyjno – technicznych zmierzających do ograniczenia hałasu obecnego w środowisku pracy.	1
Brak wydzielonego pomieszczenia do spożywania posiłków	1
Brak aktualnych spisów stosowanych mieszanin niebezpiecznych.	1
Brak aktualnych kart charakterystyki stosowanych mieszanin niebezpiecznych.	1

Nie zmienia się w sposób istotny specyfika produkcji zakładów działających na terenie powiatu limanowskiego. Zasadniczym zagrożeniem dla zdrowia zatrudnionych pracowników jest narażenie znacznej grupy osób na szkodliwe działanie hałasu w miejscu pracy.

Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach hałasu w latach 2017 – 2019 w zakładach skontrolowanych.

Choroby zawodowe

W 2019 roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Limanowej wpłynęło 12 zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej. Zgłoszenia dotyczyły następujących chorób zawodowych:

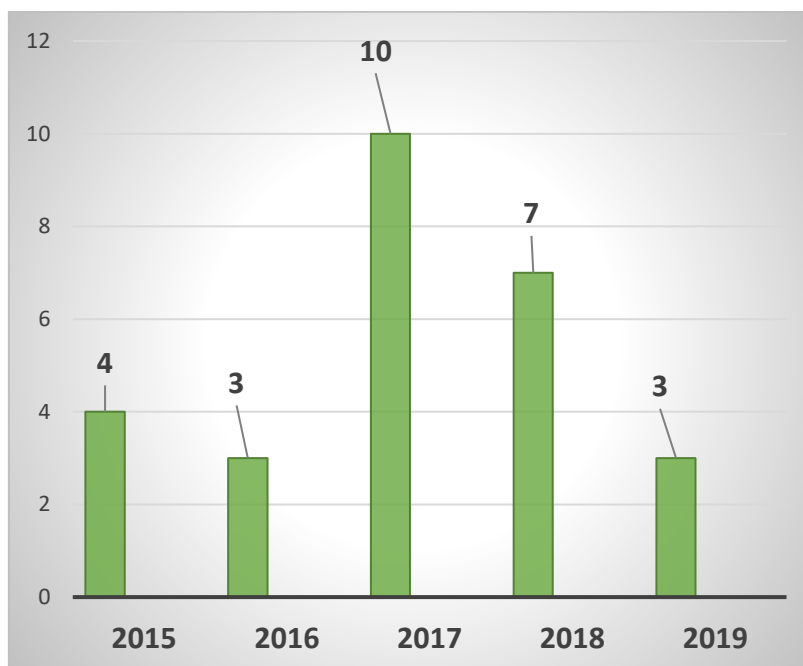
- choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa- borelioza – 5 zgłoszeń,
- astma oskrzelowa – 1 zgłoszenie

- przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, które spowodowało trwałe upośledzenie sprawności wentylacyjnej płuc – 1 zgłoszenie.
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 5 lat – 5 zgłoszeń.

Przeprowadzono 13 postępowań w sprawie chorób zawodowych. W ciągu roku 2019 wydano 7 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej oraz 3 decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej tj.:

- borelioza – 1 decyzja
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 5 lat - 2 decyzje

Od 2017. ilość stwierdzonych chorób zawodowych w powiecie limanowskim uległa wyraźnemu spadkowi.

Liczba chorób zawodowych potwierdzonych w powiecie limanowskim w latach 2015-2019

Nadzór nad środkami zastępczymi i nowymi substancjami i psychoaktywnymi

W 2019r. kontynuowano również działania z zakresu minimalizacja zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne (nowe narkotyki).

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą stały monitoring przestrzegania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w tym w postaci mieszaniny lub w wyrobie, w rozumieniu ustawy z 29 lipca 2005r. o *przeciwdziałaniu narkomanii*.

Wraz z przedstawicielami Komendy Powiatowej Policji w Limanowej przeprowadzono w wytypowanych sklepach wrywkowe kontrole, które nie potwierdziły wprowadzania do obrotu niedozwolonych substancji. Należy podkreślić, że na naszym terenie nie odnotowano żadnych stałych punktów sprzedaży dopalaczy, jak również nie zarejestrowano ani jednego przypadku zatrucia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W roku 2019 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Limanowej prowadził jedno postępowanie wyjaśniające w sprawie podejrzenia wprowadzania do obrotu środków zastępczych. W związku z brakiem dowodów potwierdzających ten fakt, sprawa została zakończona decyzją wygaszającą postępowanie.

Działania w zakresie promocji zdrowia

Promowanie zdrowego stylu życia jest głównym celem działalności oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia. Zadania polegają na inicjowaniu, organizowaniu, koordynowaniu i nadzorowaniu działań w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób.

W tym zakresie realizowane są następujące programy edukacyjne i kampanie społeczne:

- programy antytytoniowe:
„Czyste Powietrze Wokół Nas”, „Nie pal przy mnie proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie” „Bieg po zdrowie” oraz kampanie: „Światowy Dzień bez Tytoniu”, „Światowy Dzień Rzucania Palenia”,
- program z zakresu zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej i prawidłowego odżywiania:
„Trzymaj Formę!”,
- program z zakresu profilaktyki HIV/AIDS
„Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS”
- nowoczesna edukacja dla młodzieży ponadgimnazjalnej z zakresu profilaktyki uzależnień
„Ars, czyli jak dbać o miłość”,
- kampania społeczna „Stop dopalaczom”, w tym współorganizacja Limanowskiego Głosu Profilaktyki, organizacja Konferencji pt. „Uzależnienia – skutki i zagrożenia”,
- Program profilaktyki czerniaka
„Znamie!, Znam je?”

- Program profilaktyki zakażeń HBV i HCV
„Podstępne WZW”
- Program profilaktyki raka szyjki macicy
„Wybierz Życie, Pierwszy Krok”
- Program na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowania właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat,
„Skąd się biorą produkty ekologiczne”,
- „Światowy Dzień Zdrowia”.

W ramach realizowanych programów zorganizowano 6 konkursów (3 konkursy plastyczne i 3 wiedzy) i 8 eventów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, 1 happening, 6 szkoleń oraz 1 konferencję dla nauczycieli z powiatu limanowskiego.

Oprócz wymienionych powyżej inicjatyw na terenie powiatu limanowskiego realizowano wiele innych kampanii społecznych i akcji edukacyjno-promocyjnych takich jak:

- „Europejski dzień wiedzy o antybiotykach”,
- „Pedikuloza”,
- „Grypa czy przeziębienie”,
- „Profilaktyka próchnicy zębów”,
- „Profilaktyka nowotworowa”,
- „Jasne jak słońce”,
- „Oszczędź dziecku ospy”,
- „Bezpieczne wakacje” w tym „Zdrowotne skutki promieniowania UV”, „Profilaktyka chorób układu pokarmowego , w tym zatruc pokarmowych – salmonella, grzyby”,
- akcje edukacyjne pt. „Meningokoki”, „Rotawirusy”.

Działalność oświatowo-zdrowotna skierowana była do ogółu społeczeństwa powiatu limanowskiego ze szczególnym uwzględnieniem uczniów wszystkich typów placówek nauczania i wychowania. Do działań włączyli się partnerzy wspierając podejmowane przedsięwzięcia finansowo, rzeczowo, merytorycznie oraz organizacyjnie m.in. Starostwo Powiatowe w Limanowej, Biblioteka Pedagogiczna w Limanowej, Komenda Powiatowa Policji w Limanowej, Bank Spółdzielczy w Limanowej, Zespół Szkół nr 1 w Limanowej, Zespół Szkół w Tymbarku, Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Limanowej, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

Podsumowanie

1. W obszarach objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Limanowej nie zaobserwowano szczególnie niekorzystnych zjawisk i zdarzeń o charakterze kryzysowym, mogących w sposób znaczący rzutować na bezpieczeństwo sanitarne naszego terenu.
2. W roku 2019 nie odnotowano epidemicznego wystąpienia chorób zakaźnych. Wzrost liczby zachorowań podobnie jak w latach ubiegłych miał charakter sezonowy. Nie zarejestrowano ognisk zatrucia pokarmowego. Również nie odnotowano na naszym terenie przypadków zachorowań na odrę. Zaobserwowano wyraźny spadek zachorowań na ospę wietrzną (ponad 25% spadek w stosunku do roku ubiegłego).
3. Wyraźnie zmniejszyła się liczba rodziców uchylających się od szczepień - odnotowano 13 osób (ponad 6-krotny spadek).
4. Od trzech lat obserwuje się tendencję spadkową liczby wpływających do tut. Stacji wniosków dot. odbioru sanitarnego zrealizowanych inwestycji oraz wniosków o zajęcie przez organy PIS stanowiska w sprawie planowanych przedsięwzięć.
5. Stan sanitarno-higieniczny podmiotów świadczących usługi medyczne oceniono jako zadawalający. Ich stan sanitarny nie uległ istotnym zmianom w stosunku do poprzedniego roku. Placówki posiadają opracowane i wdrożone procedury medyczne, mające na celu minimalizację zakażeń i utrzymanie należytego stanu sanitarnego i przeciw epidemicznego.
6. Struktura zaopatrzenia ludności w wodę pitną naszego powiatu nie uległa zasadniczej zmianie w stosunku do lat poprzednich. Miasto Limanowa ma największy odsetek mieszkańców (80%) korzystających z publicznego zaopatrzenia w wodę, natomiast na terenach wiejskich są to gminy Słupnice(78%) i Tymbark (77%). Niepokojącym jest jednak fakt, że przeszło połowa naszej społeczności używa wody pitnej o niekontrolowanej jakości zdrowotnej.
7. Jakość wody przeznaczonej do spożycia w wodociągach zbiorowego zaopatrzenia spełnia wymogi sanitarne i nie stanowi zagrożenia bezpieczeństwa zdrowotnego jej użytkowników. Występujące okresowo wahania w składzie fizyko-chemicznym oraz mikrobiologicznym wody, z uwagi na szybko podejmowane skuteczne działania naprawcze nie stwarzały ryzyka dla zdrowia konsumentów, potwierdza to brak odnotowanych potwierdzonych przypadków zachorowań na choroby wodo pochodne.
8. W nadzorowanych systemach wodociągowych nie wykryto przekroczeń zawartości substancji chemicznych o istotnym i bezpośrednim znaczeniu dla bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów, takich jak: metale ciężkie, pestycydy, THM-y, WWA. Również nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji promieniotwórczych.
9. W dalszym ciągu istotnym problemem dla stanu bezpieczeństwa sanitarnego jest zabezpieczenie powiatu w awaryjne źródła zaopatrzenia w wodę przeznaczoną

- do spożycia przez ludzi. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej np. awaria wodociągu, powódź, susza itp. powstaje istotny problem w zaopatrzeniu mieszkańców w wodę pitną. Należy podkreślić, iż każde ograniczenie ilości dostarczanej wody powoduje obniżenie standardów higienicznych dla mieszkańców, a tym samym stanowi potencjalne zagrożenie zdrowotne, co z kolei wskazuje na powagę problemu.
10. Z przeprowadzonych badań laboratoryjnych ciepłej wody użytkowej w budynkach zbiorowego pobytu (szpitale, hotele, DPS-y) wynika, że wewnętrzne instalacje wodne nie są skażone bakteriami Legionella, tym samym użytkowanie tej wody nie stanowi zagrożenia dla zdrowia.
  11. Kontrole sanitarne wskazują, iż stan sanitarno-porządkowy większości skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej ocenia się jako zadawalający.
  12. Nadal stwierdza się, że ilość ustępów publicznych na naszym terenie jest zbyt mała, a istniejące nie są przystosowane dla osób niepełnosprawnych.
  13. Analiza nieprawidłowości i niezgodności w zakładach produkujących środki spożywcze pozwala stwierdzić, że w pełni wymagania prawa żywnościowego spełniają duże firmy, ukierunkowane na jakość produktu i zadowolenie klienta, wdrażające systemy jakości w każdym obszarze działalności, produkujące duże partie środków spożywczych, gdzie brak dbałości o zapewnienie warunków dla bezpiecznej produkcji mógłby narazić firmę na duże straty finansowe.
  14. Na podstawie wyników kontroli sanitarnych branży spożywczej nasuwa się wniosek, iż większość stwierdzanych uchybień wynika z nieświadomości pracowników, w tym z brakiem szkoleń, które winni zapewnić przedsiębiorcy.
  15. Należy podkreślić, że stan techniczny placówek oświatowych ulega sukcesywnej poprawie. Niemal we wszystkich szkołach prowadzone były prace remontowe lub konserwatorsko-porządkowe mające na celu poprawę stanu technicznego funkcjonujących placówek.
  16. W zakładach pracy, stwierdzono nieznaczne pogorszenie się stanu sanitarno – technicznego pomieszczeń pracy i pomieszczeń socjalnych dla pracowników. Analogicznie jak w latach ubiegłych głównym zagrożeniem dla zdrowia zatrudnionych pracowników jest nadal hałas na stanowiskach pracy.
  17. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych uległa spadkowi w porównaniu do roku ubiegłego. Najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi są choroby narządu głosu i borelioza.
  18. Na terenie powiatu nie odnotowano żadnych stałych punktów sprzedaży dopalaczy, jak również nie zarejestrowano ani jednego przypadku zatrucia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.
  19. Edukacyjne programy profilaktyczne oferowane przez Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Limanowej realizują szkoły podstawowe (92%) oraz ponadpodstawowe (67%). Realizacja programów wpływa w znacznym stopniu na kształtowanie prozdrowotnych nawyków wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz ich rodzin. Ponadto realizowane są różnego rodzaju interwencje poza programowe, których adresatami jest społeczność lokalna.